

Jerusalem.

7 september–12 oktober 2019

HELSINGBORGS
STADSTEATER

Kära publik!

När du ställs inför svåra, livsomvälvande prövningar och riskerar att gå vilse i dina egna känslor, vad gör du? När hela din värld rasar samman, vad gör du? Selma Lagerlöfs poetiskt rika Jerusalem är ett dagsaktuellt drama om trons makt över vanmäktiga människor. Liksom romanen berör pjäsen den rädsla som gror i en allt mer osäker värld, och vad den rädslan kan driva människor till att tro på. Dramat porträtterar en tid, som i likhet med vår, lider av en groende misstro mot gamla institutioner och auktoriteter, till följd av en utbredd maktlöshetskänsla.

Kom in, bänka dig i den höstlika salongen, och låt dig drabbas av en av litteratur-Sveriges riktiga klassiker.

Välkommen till Storan!

Kajsa Giertz

Kajsa Giertz, teaterchef

Jerusalem.

Av
Dramatisering
Regi
Scenografi, kostym- och maskdesign
Ljusdesign
Koreografi
Kompositör

Einar Bredefeldt
Emma Mehonic
Dag Malmberg
Kajsa Ericsson
Tobias Borvin
Nils Dernevik
Annika Kofoed
Tom Ahlsell
Alexander de Sousa*
Gisela Swarting**

Selma Lagerlöf
Tom Silkeberg
Madeleine Røn Juul
Sven Dahlberg
Kisser Rosenquist
Esa Alanne
Hal Parfitt-Murray

Ingmar
Gertrud
Eljas och Hellgum
Karin
Tims Halvor
Storm och Friare
Stina och Helga Hök
Stark Ingmar, Kyrkoherde och Friare
Gabriel, Friare m fl
Eva

**”Nya tider?
Jag ser inget nytt
jag ser bara det
gamla gå sönder”**

*Elev Teaterhögskolan i Malmö

**Elev Högskolan för scen och musik i Göteborg

1 500 000 män, kvinnor och barn.

FRÅN MITTEN AV 1800-TALET till tidigt 1920-tal utvandrade ungefär 1,5 miljoner svenskar till främst USA. Det hade varit svåra tider i Sverige under flera år. Befolkningsökningen gjorde att många var arbetslösa och att fler människor skulle försörja sig på den otillräckliga jordbruksmarken. Efter missväxtåren i slutet av 1860-talet blev livet för den stora gruppen fattiga bönder extra tufft. Många levde bokstavligen på svältgränsen. Det politiska klimat som rådde i Sverige bidrog till orättvisorna och missnöjet. Lägg därtill ett starkt hierarkiskt samhälle där kyrkans män styrde med

hård hand. Framför allt landsbygdens folk längtade efter förändring. Lockande vittnesmål från tidigare Amerikaresenärer fick snabbt fäste och spreds vidare. Även i andra länder var det svårt att leva vid den här tidpunkten. Depression rådde och sammantaget drevs miljontals från främst Sydeuropa och Irland att emigrera till Amerika. Liksom svenskarna drömde de om religiös och politisk frihet, en högre levnadsstandard och inte minst en ljusare framtid för barnen.

KÄLLA: Wikipedia

Kort om Selma Lagerlöf

FÖDDES 1858 I MÅRBACKA, Värmland. Flyttade som nyutbildad lärarinna till Landskrona 1885 där hon skrev sin första roman, *Gösta Berlings saga*. Tio år senare sa hon upp sig från lärarjobbet för att försörja sig som författare. Hennes internationella debut, *Jerusalem*, kom ut 1901–1902. Selma Lagerlöf fick som första kvinna Nobelpriset i litteratur 1909 och 1914 valdes hon, även det som första kvinna, in i Svenska Akademien. Under sin livstid reste hon bland annat till Mellanöstern, en resa som bidrog till inspirationen till berättelsen om Jerusalemfararna.

BÖCKER I URVAL: *Gösta Berlings saga*, *Jerusalem*, *Herr Arnes penningar*, *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*, *Kejsarn av Portugallien*, *Höst*.

Gungande stjärnbilder.

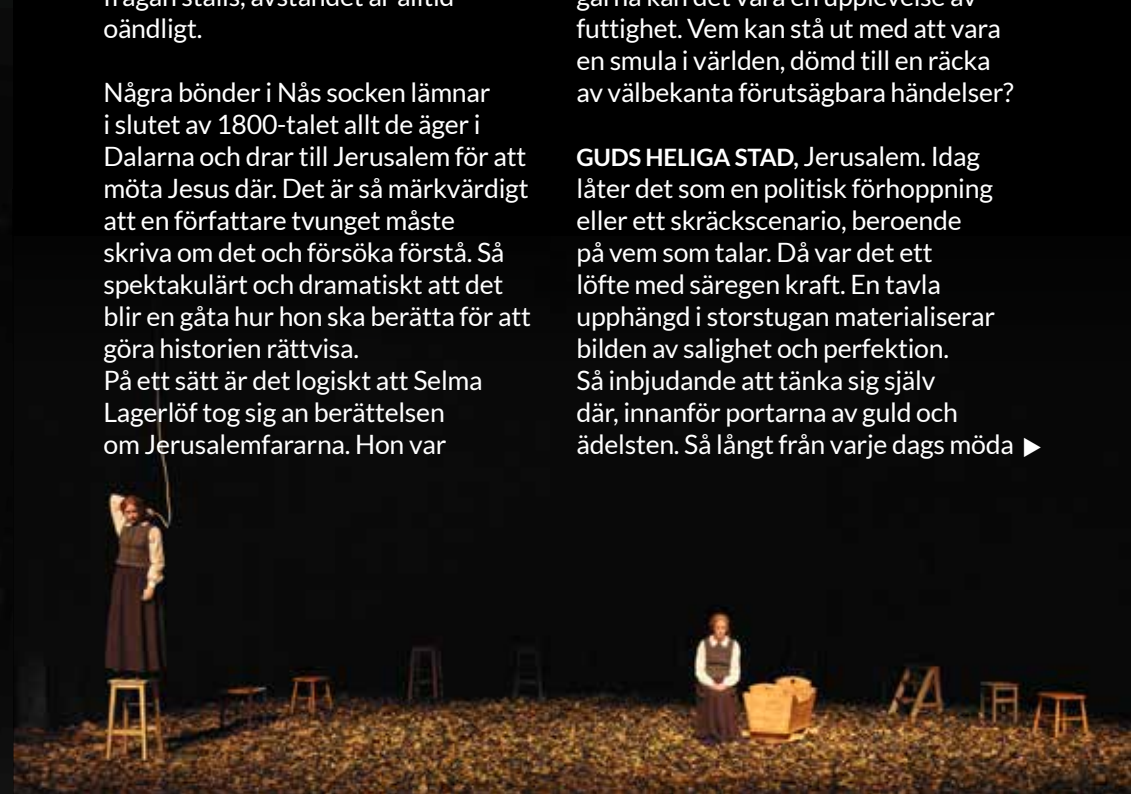
Vad är en människa jämfört med en stjärna?

En människa är någon som frågar efter avståndet till stjärnorna. Som känner sin egen litenhet i universum. Det spelar ingen roll i vilken tid eller från vilken plats som frågan ställs, avståndet är alltid oändligt.

förtrogen med de eviga frågorna. Om människans längtan bort, till något annat och större. Och baksidan av den driften. Litenheten inför universum må vara en magnifik känsla, men lika gärna kan det vara en upplevelse av fultighet. Vem kan stå ut med att vara en smula i världen, dömd till en räcka av välbekanta förutsägbara händelser?

Några bönder i Nås socken lämnar i slutet av 1800-talet allt de äger i Dalarna och drar till Jerusalem för att möta Jesus där. Det är så märkvärdigt att en författare tvunget måste skriva om det och försöka förstå. Så spektakulärt och dramatiskt att det blir en gåta hur hon ska berätta för att göra historien rättvisa. På ett sätt är det logiskt att Selma Lagerlöf tog sig an berättelsen om Jerusalemfararna. Hon var

GUDS HELIGA STAD, Jerusalem. Idag låter det som en politisk förhoppning eller ett skräckscenari, beroende på vem som talar. Då var det ett löfte med säregen kraft. En tavla upphängd i storstugan materialiserar bilden av salighet och perfektion. Så inbjudande att tänka sig själv där, innanför portarna av guld och ädelsten. Så långt från varje dags möda ►

och oron för hur det gå. Lagerlöf hade redan skrivit om det vardagliga. I sina värmlandsberättelser gjorde hon magi av det, men i Jerusalemsviten närmade hon sig en mänsklig rastlöshet som fortfarande provocerar: oförmågan att nöja sig med livet sådant det är. Övertygelsen om att det finns en bättre plats inom räckhåll, där du plockar stjärnorna som om de vore äpplen.

SELMA LAGERLÖFS JERUSALEM pekar mot samtidens vanföreställningar och förödande utopier. Jag föreställer mig att denna pjäs skrivits under en växande oro. Christchurch, El Paso, Bærum. Det tar inte slut. Den första texten, romanen, blir en källa dit man kommer för att söka klarhet eller ett sätt att ställa de nödvändiga frågorna. Vissa saker förändras inte. Det finns ögonblick då människan blir mindre än all sin kunskap och alla sina förmågor. Inför katastrofen, barnet på väg mot elden eller undergångsmullret från naturkrafterna, blir hon ingenting. I det ögonblicket tar hon varje erbjudande om räddning. Andra saker förändras. Det är varsel och tecken snarare än konspirationsteorier och främlingshat som driver dalbönderna till Jerusalem. Att likställa deras hängivelse med samtidens fanatism vore orättvist. Det är inte någon mördarsekt som ger sig av utan en liten grupp som bistår också dem som tillhör en annan religion. Författaren dömer dem inte. Hon är solidarisk med sina drömmare och

längtare, lyssnar efter deras olika motiv för att bryta upp. Samtidigt beskriver hon hur den nya tron skapar sår i det gamla samhället. Vänner blir fiender, barn tar avstånd från sina föräldrar och syskon ruinerar varandra. Författaren frikänner inte heller. Det är ingen sådan berättelse.

OFTA NÄR DEN SKRIVANDE betraktar omvändelserna, hänförelsen och de religiösa rörelserna stannar blicken vid det yttre vansinnet. Det är ett sätt att distansera sig från det irrationella och desperata, försäkra sig om en plats bland de förnuftiga. Lagerlöf tränger istället bakom det sanslösa och visar att där finns en rad komplicerade faktorer. Kärlek, svartsjuka, besvikelse, fåfänga och trosvisshet men framför allt en människa bakom varje så kallad vansinnig. Det är genom att insistera på det som hon fortfarande provocerar. Karin och Ingmar, Gertrud och Hellgum behåller sin mänsklighet.

På samma gång löper de hela tiden risken att förlora den.

DRAGNINGEN TILL förenklade sanningar och liktänkande grupper tolkas inte sällan som ett uttryck för ren rädsla. Kanske har den förklaringen getts för stor plats, hat och förakt existerar ju i egen rätt. Hur som helst är den skrivande också rädd. Rädd för den hårdhet som övertygelsen producerar och den blindhet som tron kräver av dem som inte tvivlar. Rädd för våldet

som är den yttersta konsekvensen av självtillräcklig utvaldhet. Rädd, helt enkelt, för nuet och för vad som ska komma.

Vad ska vi göra?

Det finns något hos Selma Lagerlöf som är större än förståelsen för gestalterna och dramatiken i väckelsehistorien: En envist återkommande påminnelse om livet sådant det är. Gester av generositet trots ärvd fiendskap, den väldigt jordiska skönheten kring Dalälven. Landskapet i romanerna genljuder i pjäsens poetiska åkallande av näselfjärilen och snösmältningsdiset, den flammande solnedgången.

*Naturen finns
Vägarna finns*

Skönheten, det stora och vackra i det som lever, är en moteld. Den lyser på det som kan förloras, det som måste tas om hand tålmodigt och uppmärksam. Naturen och barnen, också drömmarna kräver omsorg för att inte löpa amok. Ingen utopi är så vacker att den överlever sin undergång. Det allra värsta kan vara att få sin dröm besannad.

JERUSALEM OROAR med sina frågor och stämningar, med bilden av en idealvärld som inte rymmer livet sådant det är. Samtidigt drivs hela verket av en kärlek till det som kan gå sönder, det sårbara och sköra. På himlavalvet kan bara stjärnor växa. Men på jorden växer människor.

*Elisabeth Hjorth, författare och
litteraturkritiker*

”Lycka är något man måste hitta själv”

Selma Lagerlöfs klassiska berättelse om Jerusalemfararna berör flera av livets stora frågor. Den har också väckt många tankar hos teaterns ensemble.

AV JENNY PETERSSON

TOBIAS BORVIN
I *Jerusalem* spelar ordets makt en stor roll. När har orden haft riktigt stor betydelse för dig?
– När min fru Anna sa ordet ja i Helsingborgs rådhus.

TOM AHLSELL
Vad längtar du efter?
– Jag är fullständigt nöjd med mitt liv, men till sommaren och till Grekland kan man alltid längta!

EMMA MEHONIC
Vad har du för relation till din rollkaraktär?
– Jag beundrar Gertrud för hennes godhet. Hon blir inte hämndlysten efter att hon blivit sviken, utan hittar överlevnadsstrategier som funkar för henne. Hon inser ganska tidigt i livet att lycka är något man måste hitta själv.

ALEXANDER DE SOUSA
Vad har varit utmanande i arbetet med denna uppsättning?
– Vi har haft ett antal kvällsrepetitioner, och på kvällen kan det hända att man tappar koncentrationen och börjar skratta helt utan anledning, och det kan försvåra arbetet för en själv, medspelarna och regissören. Det här är något man kan ha överseende med fram till premiären men det får ju absolut inte ske under föreställningarna. Jag kan bli orolig när jag tänker på det och ibland undrar jag: ”Kommer jag klara det?”

ANNIKA KOFOED
Vad längtar du efter?
– Jag längtar alltid lite efter familj och nära vänner som bor i Stockholm. Jag längtar också efter att få träffa min pappa igen, fast han inte lever, och jag längtar efter att min dotter ska komma hem till Sverige efter sin utbytetermin i fjärran Egypten.

DAG MALMBERG
Tom Silkebergs manus är minimalistiskt och innehåller inga onödiga ord. Vad ställer det för krav på dig som skådespelare?
– Dyligt manus kräver nog exakthet i uttrycket och skarpt minne. Kvalitéer jag dessvärre själv saknar.

GISELA SWARTING
I *Jerusalem* spelar ordets makt en stor roll. När har orden haft riktigt stor betydelse för dig?
– Ibland fastnar saker, som slogans i huvudet, och påverkar allt jag gör, på gott och ont. Min pappa sa till exempel en gång: ”Gisela, när du tror att du ger 100%, har du lika mycket kvar att ge”. Jag skojar inte, dessa ord ringer i mina öron när jag är på väg att ge upp. Långt senare sa någon till mig: ”Skärp dig! Fantasien har inga gränser, men det har verkligheten!” Det var som balsam för en överväldigad själ. För mig är båda sanna i sina rätta sammanhang – men de får aldrig utesluta varandra. Det blev en lärdom i sanningens relativitet.

HAL PARFITT MURRAY
I *Jerusalem* spelar ordets makt en stor roll. När har orden haft riktigt stor betydelse för dig?

– Ord är helt avgörande. Inte minst i vår digitala tidsålder, där större delen av all kommunikation görs i skrift utan mänskligt utbyte i form av ansiktsuttryck och kroppsspråk. I skrift kommer inte ordens musikalitet eller klangfärg fram. Inte heller tvetydigheterna, de underliggande meningarna, ordens smak och doft – subtila detaljer som gör språket rikt och djupt. Skriven kommunikation kräver en ny nivå av skicklighet av oss alla för att vi ska undvika missförstånd, fientlighet och polarisering. Men också för att vi inte ska bli lurade av maktlystna och ohederliga personer. Ord har varit källa till varje konflikt jag har haft, och dess lösning. Ord är en bro. Eller ett minfält.

KAJSA ERICSSON
Tom Silkebergs manus är minimalistiskt och innehåller inga onödiga ord. Vad ställer det för krav på dig som skådespelare?

– Vi har rätt ut vad varje scen handlar om, vilken slags situation vi ska spela fram. Vad varje replik innehåller – vad den har för undertext. Det här är ett arbete som vi skådespelare alltid gör men det blir tydligt hur viktigt det är när varje replik innehåller så mycket. Rollfigurerna tänker mycket och pratar lite, helt enkelt

NILS DERNEVIK
Vad har överraskat dig i arbetet med denna uppsättning?

– Det som överraskar mig mest, är hur djupt mänskliga de mekanismer är som får oss människor att samlas i jakten på tillhörighet i tider av otrygghet. Och hur fel det kan gå.

EINAR BREDEFELDT
Vad har du för relation till din rollkaraktär?

– Många av de frågor Ingmar bär på tycker jag är lätta att relatera till. Att vara ung, vilsen och inte veta vad du ska göra med ditt liv. Vem du ska bli. Var du vill bo. Vad du vill arbeta med. Vem du ska dela ditt liv med. Och samtidigt har du förväntningar från omvärlden som säger vad du borde göra.

Inspicient Ylva Skoglund
Sufflör Mia Florberger
Ljud Ådi Lindborg
Scenmästare Nils Fritsch
Scentekniker Jonas Svensson
Scentekniker, framtagning Ida Holmberg,
Fredrik Stadler
Kostymmästare Liselotte Sjöholm
Smed Johan Andersson
Rekvisitörer Linda Ahlberg,
Erika Plant Blomqvist
Belysningsmästare Kristin Storm
Belysningstekniker Olivia Hagander,
Ernesto Mejia
Dekormålare Katarina C:son Brandt
Attributmakare Kerstin Larsson
Teaterskräddare Andrea Ståleker Spenner,
Mia Petersson

Patinerare och färgare Cecilia Skog
Perukmakare och maskörer Lillebel Höglund,
Julia Westerlund
Dekorsnickare Mattias Rönn,
Christer Rosengren
Biljettförsäljning Stefan Dahl,
Josefin Persson,
Elsa Lindström
Publikvärdar Nikita Yourstone,
Alexandra Lundgren,
Buster Wallman,
Charlotte Angel,
Daniel Magnusson,
Elsa Lindström,
Gert Råvik,
Isabella Rydnemalm Edlund,
Kya Jepsen, Tobias Persson
Christer Johansson

Redaktör föreställningsprogram
Formgivning affisch och program

Fotograf affisch och omslag
Föreställningsfotograf
Marknadsföring
Marknadschef
Konstruktör och teknisk samordnare
Föreställningsteknisk samordnare
Planeringschef
Föreställningsteknisk chef
Chefsproducent
Producent
Teaterchefsassistent
Teaterchef och konstnärlig ledare

Jenny Petersson
Radek Labunski,
Linn Saalbach
Sophie Håkansson Photography
Micke Sandström
Lisa Boethius
Johan Lundell
Lars Möller
Katja Lindström
Elin Heijkenskjöld
Jonas Sandberg
Michael Mania
Emma El-Hallah
Josefin Zimmergren
Kajsa Giertz

Föreställningen är ca 2 timmar 50 minuter inkl paus

Macbeth.

Premiär 21 november 2019! Lillan

GENRE: Skräck och humor möter Shakespeare.

PUBLIK: Du som vill känna, känna igen dig och ha kul.

UPPLEV DÄRFÖR: Så här har du aldrig sett Macbeth förut!

Äppelkriget.

15 februari–5 april 2020, Storan

GENRE: Musikal-komedi

PUBLIK: Alla som älskar Hasse & Tages humor

UPPLEV DÄRFÖR: Skratta åt eländet (klimatångesten, alltså)
innan vi tillsammans gör det vi kan för att rädda vår jord.

helsingborgsstadsteater.se

HELSINGBORGS
STADSTEATER